

Asia: E 13/2026 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto - Euroopan kiertotalouteen siirtymisen vauhdittaminen: muovin..., ti 17.3.2026 klo 10.45 (E 13/2026 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Juha-Matti Katajajuuri

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Komissio antoi tiedonannon Euroopan kiertotalouteen siirtymisen vauhdittaminen: muovin kiertotalouden pilotti 23.12.2025 (COM (2025) 805 final). Asiaa liittyvää kansallista perusmuistiota on laadittu YM/Saarnilehdon johdolla ministeriöiden yhteistyönä, Saarnilehto myös koordinoi kansallista muovitiekarttakokonaisuutta. Tätä lausuntoa on valmisteltu Luonnonvarakeskuksesta erikoistutkija, ryhmäpäällikkö Juha-Matti Katajajuuren toimesta, joka toimii lisäksi työssään mm. myös kansallisen muovitiekartan yhteistyöryhmässä/sihteeristössä asiantuntijana. Koska muovien kiertotalous sakkaa pahasti Euroopassa, on helppo yhtyä ed. mainittuun perustelumuiistioon ja todeta, että komission ehdotukset muovien kiertotalouden vauhdittamiseksi ovat oikein hyviä, välttämättömiä ja pikaisesti tervetulleita.

2 Lausunto

Kiertotalouden edistäminen sekä talouskasvun ja ympäristöhaittojen irtikykentä edellyttävät vaikuttavia politiikkatoimia, yhteistyötä sekä innovaatioita ja uusia liiketoimintamalleja tukevia kannustimia ja tällä taustalla komission toimenpidepaketti muovien kierrätyksen vauhdittamiseksi on oikein ajankohtainen ja tärkeä. Kiertotalous on tunnetusti yksi keskeisistä tekijöistä Euroopan ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja olennaisen tärkeä niin Euroopan talouden, liiketoiminnan, kilpailukyvyyn, kestävyyden kuin resilienssin kannalta. Muovien kuten muidenkin materiaalien kiertotaloudessa olisi ensiarvoisen tärkeää, että materiaalit saataisiin pidettyä käytössä turvallisesti ja laadukkaasti mahdollisimman pitkään, tuottaen samalla potentiaalisia päästösäästöjä (ml. kasvihuonekaasupäästösäästöt) ja taloudellisuutta ja liiketoimintaa. Materiaalien kuten muovien elinkaaren tulisi päättyä vasta myöhemmin useamman käyttökerran jälkeen hyödyntämiseen energiana. Muovien toimiva kiertotalous parantaisi resurssitehokkuutta, vähentäisi riippuvuutta raaka-ainetuonnista ja ympäristövaikutuksia ja vahvistaisi EU:n teollista perustaa.

Kiertotaloudesta tulee tehdä yksi keskeisistä tavoitteista Euroopan teollisuuden uudistamisessa kasvihuonekaasu- ja muiden päästöjen vähentämisen rinnalla. On tärkeää parantaa kiertotaloustuotteiden ja kierrätysmateriaalien laatua sekä lisätä niiden kysyntää. Muovin erityisenä ongelmana on tavallaan se, että uutta neitseellistä muovia on hankittavissa suhteellisen edullisesti, ja samaan aikaan varsinkin yhteiskunnasta ja kuluttajilta kerätyn muovin, sen epäpuhtauksien vuoksi, kierrättäminen on suhteellisen tehotonta/kallista ja esimerkiksi mekaaniseen muovien kierrätyksen perustuvat kierrätysmuoviraaka-aineet/tuotteet ovat laadultaan jossain määrin vaatimattomia. Ja osin siksi muovien kiertotaloudessa myös kemiallisen kierrätyksen tulee olla mekaanista

kierrätystä täydentävänä toimintamuotona.

Muovit ovat tärkeitä monilla eri toimialoilla, kuten pakkaus-, rakennus-, auto- ja elektroniikkateollisuudessa. sekä terveydenhuollossa, mutta muovien laaja käyttö on johtanut myös merkittävään jäteongelmaan. EU:ssa syntyvistä noin 58 miljoonasta jätetonnista vain puolet kerätään ja lajitellaan ja vain noin 13 % kierrätetään uusiksi muoveiksi eli potentiaalista on hyvin vähän saatu käyttöön ja toiminta on suhteellisen tehotonta. Tällä hetkellä muovinkierrätysteollisuudella on erityisen merkittäviä haasteita (mm. korkeat energiakustannukset, ensiömuovin matalat ja ennakoimattomat hinnat ja uusiomuovien kysynnän puute.), jotka vakavasti uhkaavat heikentää alan kykyä hyödyntää odotettua kierrätyksen ja kiertomuovien kysynnän kasvua. EU:n muovin kierrätyskapasiteetti oli 13,2 miljoonaa tonnia vuonna 2023. Kapasiteetin kasvu oli 17 % vuonna 2021 ja 10 % vuonna 2022, mutta hidastui 6 prosenttiin vuonna 2023 ja sen on arvioitu laskeneen noin miljoonalla tonnilla vuoden 2025 loppuun mennessä. On oleellista parantaa kierrätystoiminnan edellytyksiä ja samalla muovinkierrätyksen koko arvoketjun toimivuutta ja kierrätystuotteiden kysyntää ja laatua. Muovin kierrätyksen edelleen vauhdittamiseksi EEJ-kriteerit tulisi laatia myös kemiallisesti käsitellyille muoville, kuten nyt olisi tulossa mekaanisesti kierrätetyille muoville. Sääntelyssä on muovin kierrätyksen edistämisen ohella tärkeää varmistaa terveys- ja ympäristöriskien hallinta

Tiiviimpi yhteistyö on tarpeen teollisuuden toimijoiden, jäsenvaltioiden, tutkimuksen ja komission kesken yhteisten prioriteettien ja muovisektorin kilpailukykyyn ja kiertotalouteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa. Myös sellaiset säädökset olisivat tervetulleita, joilla varmistettaisiin, että EU:sta ja kolmansista maista peräisin olevaan kierrätysmateriaaliin sovellettaisiin vastaavia ihmisten terveyttä, ilmastoa ja ympäristöä koskevia vaatimuksia.

Lähtökohtaisesti valtiontuet tulisi kohdentaa markkinoiden toimintapuutteisiin vähiten kilpailua vääristävällä tavalla, jotta säilytetään yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla. Komission ehdotuksessa tarkoitus olisi vauhdittaa muovien kiertotalouden arvoketjujen kehittymistä alueiden välisillä kiertotalouskeskittymillä. Kyseessä on teollisten symbioosin kaltainen, mutta uudenlainen toimintamalli, joten on perusteltua aloittaa keskittymien käyttöönotto pilotilla, jonka tuloksia ja vaikutuksia arvioidaan ennen laajempaa käyttöönottoa. Suomalaisen elinkeinon kannalta olisi luonnollisesti tärkeää, mikäli Suomella olisi osuutensa tällaisissa keskittymissä, esimerkiksi Sköldvik, Riihimäki tai Hyvinkää, joissa uutta muovien kierrätystoimintaa on merkittävästi ja uusia investointeja paraikaa tapahtumassa.

Samaan aikaan kun kehitetään pääosin fossiilimuovien kiertotaloutta, ei tule unohtaa kierrätysbiomassoihin perustuvia uusia ratkaisuja ja panostuksia, ja ne tulisi pitää kuvassa mukana, jota osaltaan myös Luken tutkimus edistää (mm. PlastLife-hanke 2023-2028, jossa uusien biomassojen kiertotalousratkaisujen (esim. uusia pakkausmateriaaleja) kehitetään kuten myös kehitämme uusia luotettavia muovi- ja pakkaustuotteiden ja niiden kiertotalouden ympäristövaikutusten arvioinnin menetelmiä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Kiertotalous on tunnetusti yksi keskeisistä tekijöistä Euroopan ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja olennaisen tärkeä niin Euroopan

15.3.2026

taloudellisuuden, kestävyuden, resilienssin kuin kilpailukyyn kannalta. Muovien kuten muidenkin materiaalien kiertotaloudessa olisi ensiarvoisen tärkeää, että materiaalit saataisiin pidettyä käytössä turvallisesti ja laadukkaasti mahdollisimman pitkään, tuottaen samalla päästösäästöjä (ml. kasvihuonekaasupäästösäästöjä) ja taloudellisuutta sekä kilpailukykyä. Näin ei kuitenkaan tapahdu muovien osalta, Euroopan tasolla alkuunkaan. Siksi komission ehdotukset muovien kiertotalouden vauhdittamiseksi ovat oikein tervetulleita ja välttämättömiä. Toivottavasti myös suomalainen muovien kiertotaloussala voisi saada osuutensa pohdittaessa Euroopan tason kiertotalouskeskittymiä. Myöskään sivuvirtapohjaisia biomassaratkaisuja ei tule unohtaa osana ratkaisua fossiilisten muovien aikaansaamiin ongelmiin.

Jani Lehto

Johtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 15.03.2026 klo 21:05:25.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Juha-Matti Katajajuuri

Juha-Matti Katajajuuri

Liitteet: PPT - tiivistetty lausunto esitettäväksi valiokuntakuulemisessa/Katajajuuri/Luke

Tiedoksi: